

BENLİK ALGISININ SANATSAL İFADEYE ETKİSİ ÜZERİNE A/R/TOGRAFIK BİR ARAŞTIRMA¹

A/R/TOGRAPHIC RESEARCH ON THE EFFECT OF SELF PERCEPTION ARTISTIC EXPRESSION

Çiğdem TANYEL BAŞAR* & Öznur IŞIR ** & Metin İNCE ***

* Dr. Öğr. Üyesi, Antalya AKEV Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi,
İletişim Tasarımı Bölümü, TÜRKİYE, e-mail: ciğdemtanyel@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5740-336X>

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
İletişim Tasarımı Bölümü, TÜRKİYE, e-mail: oiyarkatas@gelisim.edu.tr
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7231-0329>

*** Doç., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, TÜRKİYE, e-mail: mince@anadolu.edu.tr
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5740-336X>

Geliş Tarihi: 24 Eylül 2019; Kabul Tarihi: 26 Ekim 2019

Received: 24 September 2019; Accepted: 26 October 2019

ÖZET

Benlik algısı, bireylerin çevresi tarafından nasıl algılandığı, ne olduğu, nasıl olması gerektiği gibi düşüncelerini kendine özgü çözümlemesi ve değerlendirmesi olarak tanımlanabilir. Bu araştırma öğrencilerin bu yaşa kadar oluşturmuş oldukları kendilerine ilişkin algılarını sanatsal ifade araçlarıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma öğrencinin kendisini tanıması, çözümlemesi ve yaptığı değerlendirmeyi sanatsal bir forma dönüştürebilmesi açısından önem taşımaktadır. 2014- 2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü lisans 3. Sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışma, 09.03.2015/28.03.2015 tarihleri arasındaki üç haftalık bir ders sürecini kapsamaktadır. Yöntem, nitel araştırma kapsamında sanat temelli araştırma biçimi olan sanatçı, araştırmacı ve eğitimci boyutunu da ele alan A/r/tografiye göre yapılandırılmıştır. Sanat temelli araştırma, eğitsel durumları ve öğrencilerin sanatsal çalışmalarını değerlendirmek, yorumlamak, çözümlemek için kullanılan bir yaklaşımdır. Veri toplama aracı olarak öğrenci bilgi formları, açık uçlu sorular ve öğrenci ürünleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir.

Anahtar Kelime: Benlik Algısı, Sanat Temelli Araştırma, A/R/Tografi, Sanat Eğitimi.

¹Bu araştırma 29-31 Ekim 2015 tarihlerinde Antalya/ TÜRKİYE’ de düzenlenen Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Araştırmaları Konferansı’ nda “Benlik Algısının Sanatsal İfadeye Yansımaları” ismiyle sunulan sözlü bildirinin genişletilmesinden oluşmaktadır.

ABSTRACT

Self-perception can be defined as how individuals perceive, what they are, how they should be, and how their thoughts are analyzed and evaluated. This research aims to put forth the students' perceptions that related with themselves which they have been formed until that age by means of artistic expression tools. The research is important for the student to recognize, analyze and transform his / her assessment into an artistic form. It was carried out with the undergraduate 3rd year students of Anadolu University Faculty of Education Fine Arts Education Department in the spring semester of the 2014-2015 academic year and it covers a three week course period between 09.03.2015 / 28.03.2015. The method is structured according to A/r/tography which also covers the dimension of artist, researcher and educator, which is an art-based research form within the scope of qualitative research. Art-based research is an approach used to evaluate, interpret, and analyze educational situations and students' artistic work. Student data forms, open-ended questions and student products were used as data collection tools. The data obtained in the research were analyzed by descriptive analysis method.

Key Words: *Self-Perception, Art-Based Research, A/r/tography, Art Education*

1. GİRİŞ

1945'li yıllardan başlayarak etkisini hissettiren, 1960 sonrası dönemde ise iyiden iyiye belirginleşen sanatta nesne karşıtı hareketler, günümüzde sanatın her alanında varlığını gösterir. Sonraki süreç içerisinde sanatta yaşanan dönüşümle birlikte düşünce ön plana çıkar ve sanat eserinde nesneye olan gereksinimin sorgulanmasına yol açar. Modernizm döneminde biçimsel, renksel değişimlerle ve soyutlamalarla temsili bir anlatım dili oluşturulurken, bu dönemde formun ötesinde düşünsel anlatımlar ön plana çıkmıştır. Özellikle 1960 sonrası sanatın gelişim sürecine baktığımızda, sanatsal üretimlerin anlamı ve içeriğinin değiştiğini söyleyebiliriz. Sanat o noktadan itibaren üretilen ve izlenen bir nesne olmaktan çıkıp, düşüncenin ifadesi haline dönüşmüştür.

Bulunulan çağın özelliklerine, teknolojik, sosyal, siyasal yapısına göre sanatın anlamında değişim yaşanmış ve diğer alanlarda yaşanan olaylar sanatı da etkilemiştir. Modern çağda sanat, nesne ve estetik değerler üzerinden yansıtmacı bir anlayışla icra edilirken, postmodern dönemde artık nesnenin yıkıldığı, yok olduğu, düşünsel göstergelerin yer aldığı bir hale evrilmiştir. Teknolojiye bağlı yeni gelişen araçlar, oluşan dijital ortam ve çevremizi tümüyle kuşatan imgelerin yığılmasıyla birlikte sanatçının ifade araçları da gelişmelerle bağlantılı olarak değiştirmiştir. 20. yüzyılın ortalarından itibaren kapitalizmin etki alanını genişletmesi sonucunda ortaya çıkan popüler kültür ve tüketim kültürü etkisi altında var olan estetik değerler yeniden sorgulanıp biçimlendirilmiştir. Yılmaz'a (2011: 131) göre, sanatın gelişiminde yüzyıllardır sınırları, kuralları belirli disiplinlerden, önce hazır nesnelerin kullanımıyla sonrasında ise sanatta disiplinlerarası yaklaşımın etkin olduğu sürece geçilmesi ile sanatçı daha çok özgürleşmiştir. Süreç içinde gelişen, değişen sanat tanımları ve kavramları yeni fikirlerin, yeni bakış açılarının yansımaları olup geleneksel algılayış biçiminin değiştirilmesinin görüntüleridir.

Bireyin düşünsel bir sanat ürünü ortaya koyabilmesi için yaşadığı toplumdan önce kendisini tanıması, çözümlemesi önem taşır. Kendi kimliğini çözümleyen birey, ortaya koyduğu sanat eserini de içselleştirerek anlamlı hale getirir. Kendi hayatında yeri olmayan, ilişki kurmadığı bir alanla, durumla ya da konuyla ilgili çalışmalar hep eksik kalacaktır. Öncelikle sanatçı ya da bireyin ortaya koyduğu çalışmaya kendisinin inanması, içsel olarak dokunması anlamında sanatçının, bireyin ya da sanat öğrencisinin kendi benliğini anlaması, tanıması ortaya koyacağı sanatsal ürünün niteliğiyle doğru orantılıdır. Bayat'a (2003: 23) göre

benlik algısı, bireyin kendini kavraması, kim ve ne olduğunu bilmesi, taşıdığı nitelikleri, yetenekleri, ilgileri, sorumlulukları, amaçları, değerleri ve tutumlarıdır. Benlik kavramı sisteminin temel elemanlarını kişinin kendisi ile ilgili olarak sahip olduğu temel yetenekler ve benlik ilgisi hakkındaki kanaatleri oluşturmaktadır. Bu durumun göstergeleri, kişinin bir konu, iş, obje ya da davranışla ilgili olarak “yeterliyim” ya da “yeterli değilim” veya “seviyorum/ hoşlanıyorum” ya da “sevmiyorum/ hoşlanmıyorum” gibi yargıları içeren odak niteliğindeki kanaatleridir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma öğrencilerin buldukları yaşa kadar oluşturmuş oldukları kendilerine ilişkin algılarını, günümüz sanatsal ifade araçlarıyla ortaya koymalarını amaçlamaktadır. Araştırma, öğrencinin kendisini tanıması, çözümlemesi ve yaptığı değerlendirmeyi sanatsal bir forma dönüştürebilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu temel amaç esas alınarak araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrenciler benlik algılarını nasıl tanımlamaktadırlar?
2. Öğrenciler tanımladıkları benlik algılarını nasıl sanatsal ürüne dönüştürmektedir?
3. Öğrenciler sanat ürünü ortaya koyma sürecini nasıl gerçekleştirmişlerdir?

2. YÖNTEM

Öğrencilerin buldukları yaşa kadar oluşturmuş oldukları kendilerine ilişkin algılarını, günümüz sanatsal ifade araçlarıyla ortaya koymalarını amaçlayan bu araştırma nitel araştırma desenine göre yapılandırılmıştır. Verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma kapsamında sanat temelli araştırma yöntemi olarak A/r/tografi kullanılmıştır. Sanat temelli araştırma deseni, bilimsel araştırmalarda sanat ya da tasarım süreçleri ile gerçekleştirilen anlatımlar ile araştırmayı ilişkilendiren bir desendir (Denzin & Lincoln, 2005). Eisner (2002) sanat temelli araştırmada, öğrencilerin sanatsal anlatımları yoluyla çeşitli durumlara ilişkin algıları ve bakış açıları, kendi izlenimlerinden yola çıkarak ortaya konulmaya çalışıldığını ifade eder (Aktaran, Erişti, 2012: 105). Sanat temelli araştırmaların son yıllarda sadece eğitim alanında değil tıp, mühendislik, ticaret gibi farklı alanlarda da kullanıldığı görülür. Keser ve Narin'e (2017: 195) göre sanat temelli araştırmadaki gelişmeler doğrultusunda 21. Yüzyılın ilk yıllarında yeni bir metodoloji olan A/r/tografi ortaya çıkmış ve 2003 yılından itibaren birçok yüksek lisans ve doktora öğrencisinin tezinde yer almıştır. Irwin ve Springgay'a göre A/r/tografi, kendi sanatsal uygulamalarını geliştirmek amacıyla öğretmenler gibi uygulayıcılar tarafından yürütülen bir araştırmadır (Aktaran, Wiebe ve Smith, 2016: 1169)

2.1. Katılımcılar

Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü lisans 3. Sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 20-22 yaş aralığında bulunan 11 öğrenciden elde edilen veriler kullanılmıştır. Uygulama tüm sınıfla yapılmıştır ancak 3 öğrenci derse katılım göstermediğinden dolayı araştırma sürecine dahil olmamıştır. Araştırma verileri ortaya koyulurken öğrencilerin isimleri etik kurallar çerçevesinde değiştirilerek kullanılmıştır.

2.2. Uygulama Süreci

Araştırma 09.03.2015/28.03.2015 tarihleri arasındaki üç hafta, dört saatlik bir ders sürecini kapsamaktadır.

Tablo 1. Araştırma Uygulama Süreci

ARAŞTIRMA UYGULAMA SÜRECİ	
12 Mart 2015	<ul style="list-style-type: none">* Öğrencilerle tanışma, selamlaşma* Benlik algısı nedir? Bilgi verme* Öğrencilerin kendilerine yönelik algıları nedir? Tartışma* Öğrencilerin kendilerini yazıya dökerek tanımlamaları, kendilerine ait çözümlenmeleri* Sanatsal ifade formlarını açıklama, örnek gösterme* İmge, simge, metafor kavramları hakkında bilgi verme* Yan anlam, düz anlam hakkında açıklama yapma
19 Mart 2015	<ul style="list-style-type: none">* Öğrencilerin seçtikleri nesnelere sorgulama, çözümlenme* Gelişim süreçlerinin projektör ile sınıf ortamında yansıtılıp yorumlanması
26 Mart 2015	<ul style="list-style-type: none">* Öğrenci çalışmalarının tamamlanması ve sunumu* Çalışmaların çözümlenmesi

İlk ders, öğrencilere benlik algısı ile ilgili anlatımlar yapılmıştır. Verilen bilgilendirmeler doğrultusunda öğrencilerin kendilerine yönelik algıları üzerine sınıf içinde konuşulup tartışılmıştır. Sonrasında öğrencilerden, kendilerine ait çıkarımlarını ve tanımlamalarını yazıya dökmeleri istenmiştir. Öğrencilerden bazıları düşüncelerini rahatça dile getirirken, bazıları da bu konu üzerine biraz düşünmek istediklerini belirtmişlerdir. Ardından öğrencilere güncel sanat ve günümüz sanatsal ifade araçları ile ilgili sunum yapılmıştır. İmge, simge, metafor kavramları üzerinde durulmuş, öğrenciler bilgilendirilmiştir. Sanat eserinde yan anlam ve düz anlam konularında örnekler gösterilmiş, aktarılan bilgiler doğrultusunda öğrencilerden kendi tanımlamaları üzerinden onları en iyi temsil eden nesnelere ya da kavramları belirlemeleri sağlanmıştır. Seçtikleri bu nesnelere istedikleri sanatsal ifade formunu kullanarak bir düzenleme yapmaları ve bunu metaforik olarak anlatmayı denemeleri istenmiştir. Aynı zamanda çalışmanın bir parçası olarak öğrencilerden kendi portre fotoğrafını da çalışmayla birlikte sunması istenmiş, böylelikle öğrencinin gerçekte olan görüntüsü ile, kendisine ait algısının yan yana sunumunun gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

İkinci hafta derste, her bir öğrenci ile konuşulmuş, benlik algılarına dair kendilerini en iyi tanımlayan kavramlar üzerinde tartışılmıştır. Öğrencilerin bir hafta boyunca yaptıkları eskizler, çektikleri fotoğraflar ve sürece dair geldikleri aşamalar projektör yardımı ile duvara yansıtılarak izlenmiş ve geçirilen süreç tüm öğrencilerin katılımıyla değerlendirilmiştir.

Üçüncü hafta derste öğrenciler çalışmalarını tamamlayıp sunumlarını gerçekleştirmişlerdir. Ortaya koydukları sanatsal çalışmalara ait manifestolarla birlikte çalışmalarını açıklamışlardır. Çalışmasında eksikleri olan öğrencilere, eksiklerini tamamlamaları adına süre verilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırma verileri, öğrencilerin uygulama sürecinde kendilerine yönelik algılarının çözümlenmesine dayalı olarak ortaya koydukları sanatsal ürünlerden, sürece ait gözlemlerden ve öğrencilere uygulanmış yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplama sürecinde “ Kimliğinizi tanımlayan, en iyi ifade eden genel özellik/ tema nedir? Bu bağlamda hangi objelerle ilişki kurduğunuzu açıklayınız” ve “ Benlik algısı ile ilgili gerçekleştirdiğiniz sanatsal üretim sürecini anlatır mısınız?” sorularını yanıtlamaları ve açıklamaları istenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin çalışmalarını

açıkladıkları manifestoları da araştırmada veri olarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler, öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesi ve yorumlanması sürecinde uzman görüşleri alınarak çözümlenmiş ve verilerin geçerliliği artırılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, “ Öğrencilerin sanatsal çalışmalarına ilişkin bulgular” ve “Öğrencilerin benlik algısı uygulama sürecine yönelik bulgular” olmak üzere iki aşamada sunulmuştur.

3.1. Öğrencilerin Sanatsal Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kendi benlik algılarına yönelik ortaya koydukları sanatsal çalışmalar, uzman görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin benlik tanımlamaları ve sanatsal ifade araçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Seçtikleri Temalar ve İfade Araçları

ÖĞRENCİ ADI	TEMALAR	İFADE ARAÇLARI
Ayşe	Sıkıntılarını dışa yansıtamamak/ gülmek/ ruhsal olarak dış etkenlerden etkilenmek	Yerleştirme/ fotoğraf
Cansu	Tüketmek/ yol göstermek / inanmamak	Yerleştirme/ fotoğraf
Burcu	Kuyruğunu dik tutma çabası/ sır saklama	Stop motion
Büşra	İnatçılık/ sabırsızlık	Fotoğraf
Serpil	Hırs/ sıcaklık	Yerleştirme
Çağan	Gel git	Dijital düzenleme
Sena	Suskun olma/ insanları kırmaktan korkma	Yerleştirme/ fotoğraf
Mehmet	Koruma/ korumacılık	Dijital düzenleme
Gizem	Kırılgan/ hassas olma	Yerleştirme/ fotoğraf
Nihal	Karmakarışıklık/ bulanıklık	Yerleştirme/ fotoğraf
Elif	Değişkenlik	Fotoğraf

Öğrencilerin seçtikleri temalar incelendiğinde, kimi öğrenci kendisini tek kavram ile, kimisi birkaç kavram ile anlatmayı tercih etmiştir. Kullandıkları sanatsal ifade araçlarına baktığımızda öğrencilerin büyük kısmının yaptıkları düzenlemenin fotoğrafını çektikleri görülmektedir. Bunun sebebinin ise daha kolay ve hızlı bir araç olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerden yalnızca Burcu'nun stop motion yöntemiyle video çalışması yaptığı görülür. Ders esnasında video çalışmasını çok sevdiğini belirten Burcu, sanatsal olarak kendisini ifade eden en iyi aracın video olduğundan söz etmiştir.

Ayşe: Ayşe çalışmasında “sıkıntılarını dışa yansıtamamak, ruhsal olarak dış etkenlerden etkilenmek ve gülmek” kelimelerini seçmiş ve bu tanımlamaların onu doğru biçimde anlattığını ifade etmiştir. Konuyla ilgili olarak “*Beni tanımlayan ve herkesin beni tanıdığı genel özelliğim derdimi ve üzüntümü dışarıya aktarmamak. Bunun için her ne durumda olursam olayım dışarıya gülücükler saçmak.*” sözlerini kullanmıştır. Kendisini tanımlayan bu özelliklerini sanatsal olarak ifade ederken turnusol kağıdı ve film şeridinden yararlanmış. Neden bu objeleri seçtiğine yönelik açıklamaları aşağıda verilmiştir:

“Ben bu proje kapsamında kendimi anlatan obje olarak ‘turnusol kağıdı’ ve ‘film şeridini’ seçtim. Dış dünyada, arkadaş çevremde, iletişimimde ne kadar eğlenceli bir insan olduğum, gülmeyi çok sevdiğim konusu üzerinde durarak turnusol kağıdını kullandım. Turnusol kağıdında yapısı gereğince asitle temas ettiği takdirde renk değiştiren bir kağıt. Bende hayatımda bu ve benzeri şeyler yaşıyorum. Dışarıda ne kadar eğlenceli ve güler yüzlü olsam da gün içinde olan olayları eve geldiğimde kendimle baş başa kaldığımda gözümün önünden geçiriyorum tıpkı bir film şeridinde olduğu gibi kafamın içinde kompozisyonlar kuruyorum ve dışarıdaki halimden eser kalmıyor. Karamsarlığım ön plana çıkıyor ve tamamen renk değiştiriyorum.”

Resim 1. Ayşe'nin Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

Cansu: Öğrencilerden Cansu, kendisini tanımlamaya çalıştığında “tüketmek, yol göstermek ve inanmamak” kavramlarına ulaşmıştır. Seçtiği kavramlara yönelik Cansu “tüketmek, yol göstermek, inanmamak kavramları kimliğimi tanımlayan ifadelerdir.” cümlesini kullanmıştır. Kendisini sorgulaması sonucunda ulaştığı kavramları sanatsal ürüne dönüştürmede şapka, saat ve kitap objelerini kullandığı görülmektedir. Bu objelerle benliğine ilişkin belirlediği temalar arasında kurduğu bağlantıyı şu şekilde açıklamıştır:

“Günlük yaşamda saati hep zamanı ifade etmek için kullansak da saat 2 yönünde, 5 yönünde gibi ifadeler de yer veriyoruz. Bunu yan anlam olarak ifademde objem saattir. Tüketmek kavramı için kitap objemi kullandım. Kitaplar bilgi alışverişi için kullanılır, yalnız kaldığımızda sığınmak için kullanılır. Ama kitaplar her zaman bilgi vermez, sığınmak için bir köşe değildir. Zamanımı tüketirler eğer boşlarsa bana bir şey ifade etmiyorlarsa. Ayrıca içlerinde bilgi varsa ben onları tüketirim, sindiririm, yeri gelirse kullanırım. Şapka genelde koruyucu manadadır başı dış etkenlere karşı korur. Ama ben şapkamı ters çevirir ve masanın üzerine koyarım insanları dinlerken. Ne derlerse dinlerim ama inanmam. Ben gördüğüme inanırım kendim tartarım.”

Resim 2. Cansu'nun Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

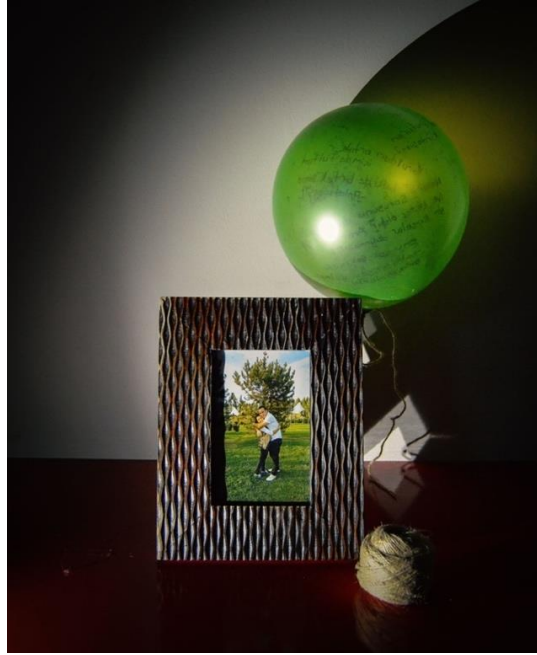

Cansu'nun çalışması ve seçtiği kavramlarla ilişkisi incelendiğinde anlatmak istediği kavramı simgesel olarak karşılık vererek ifade biçimini seçtiği görülür. Bunu doğrudan belirlediği objelere anlam yükleyerek yaptığı anlaşılmalıdır.

Burcu: Burcu, kendisini “kuyruğu dik tutma çabası” tümcesiyle açıklamaya çalışmıştır. Genel olarak mantığıyla hareket ettiğini ama bunun yanında duygusal bir tarafının da var olduğunu ifade ederek bu iki yönünün sarmal biçimde olduğunu ve dışarıya bu yönünü yansıtmak istemediğini, kendini koruma durumuna aldığını belirtmiştir. Kendisini tanımladığı bir diğer yönü ise sır saklamaktır. Çalışmasında bu tanımlamalarını yansıtabilmek adına, üzerine yazı yazılmış balon, çerçeve içinde fotoğraf ve iplik kullanmıştır. Burcu çalışmasını bu objelerle yaptığı düzenlemeyi stop motion yöntemiyle video haline getirmiştir.

215

Resim 3. Burcu'nun Benlik Algısına İlişkin Çalışmasından Bir Görüntü.

Büşra: “Sabırsızlık ve inatçılık” kavramlarıyla kendisini tanımlayan Büşra, bunu sanatsal ürüne dönüştürürken gramofon ve plak objelerini kullanmayı uygun bulmuştur. Bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Kavram ve kendimizi ifade etmek denildiğinde, kendimi en iyi ifade edebileceğim kavram inattır. İnatçılığımın yanı sıra aslında sabırsızlığımda inatçılığım kadar vurguludur, ama sabırsızlığımı tetikleyende inadımdır. Bir şeyi o an çözmek, halletmek isterim. İnat ederim. Genelde benzer konularda, benzer olaylarda çoğunlukla inadım tutar ve olduğum yerde sayarım. Üzerinden saatlerde geçse aynı konu tekrar açıldığında inadımın tutma olasılığı yüksektir.”

Büşra çalışmasında, gramofonda takılı olan plağın bir yerde takılıp kalması, bozulması durumunu inatçılığıyla bağdaştırmıştır. Plağın üzerinde çizik, inatçılığın hayatındaki olumsuz etkisi olarak karşılık bulmuştur.

Resim 4. Büşra'nın Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

Serpil: Öğrencilerden Serpil, benliğini “hırs ve sıcaklık” kelimeleriyle tanımlamıştır. Seçtiği kavramları ve çalışmasını aşağıdaki sözlerle açıklamıştır:

216

“Kendimi yokladığımda, benliğimi sorguladığımda, karşıma birçok kavram çıkıyor aslında. Ama bunlardan en belirginini ‘hırs’. Kendimi bildim bileli hırslıyım. Bir yumak yün ipliğe benziyorum. İleriye atılmış, kendini tüketircesine ilerleyen bir yumak ip. Taşlı topraklı yollardan geçiyorum kimi zaman. Ama benim için inandığım bir şey varsa, geriye kalan her şey flulaşıyor, netliğini kaybediyor. Engeller bile...Bu hırs kimi zaman yoruyor beni, kırılıyorum parça parça, kopuyorum gerçeklikten. Her şeyi, herkesi unutuporum. Geçtiğim yollarda başka hayatlara tutunuyorum ya da çoğu zaman onlar tutunuyor bana. Kendi sürüklenişime katıyorum onları da. Kimi benimle sürükleniyor, kimi de bırakıyor beni yolun başında. Hayatıma, benliğime herkesten bir şeyler katıyorum bu sürüklenişte. Bazen kıymıklar, dikenler; kimi zaman da güzellikler. Ben de onlara bir şeyler bırakıyorum. Kimi zaman bir dolu kırgınlık. Benliğimden bir parçayı arkamda bırakırken tereddüt etmiyorum, arkaya bakmak yok. Ama tükeniyorum. Ne kadar ilerlersem, o kadar tükeniyorum, o kadar kırılıyorum. Bir yumak yün. Sımsıcağım, yeşil rengim. Rahatlatıyorum çevremdeki hayatları, ısıtıyorum, iyileştiriyorum yeri geldiğinde.”

Serpil'in çalışması incelendiğinde, basit ama etkili bir çalışma olduğu görülür. Az renk, az obje kullanmayı tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Resim 5: Serpil'in Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

Çağan: Öğrenciler arasında en farklı çalışmayı ortaya koyan öğrencidir Çağan. Benliğini en iyi anlatan kelimenin “gel git” olduğunu ifade eden Çağan, bunu pisuar ile bizlere göstermesi açısından farklılık yaratmıştır. Sadece seçtiği obje ile değil, kavram ile objenin kullanımını, anlam ilişkisini de başarılı bir şekilde kurmayı sağlamıştır.

Resim 6. Çağan'ın Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

Çağan, manifestosunda çalışmasının çıkış noktasını şu sözlerle ifade etmiştir:

“En ihtiyaç duyduğumuz anda başvurup, işimiz biter bitmez de arkamızı dönüp gittiğimiz pisuvar benim hayatım için en iyi metafor oldu bu çalışmada. Ana tamamı desteklemek amacıyla da daha düz anlamda olan bir el izi kullandım. Hayat yolunda bize eşlik etmek isteyenlerin bizlere kattıkları ve bıraktıkları izlerde bu hikayenin en güzel yanı olsa gerek. Yine düz anlamda kullandığım bir diğer objede spor ayakkabı oldu. Hem sporla iç içe olmamda hem de bana yaklaşmak isteyen insanlara adım atmak yerine koşmamda bu metaforu desteklemektedir.”

Sena: Sena kendisini tanımlayan en iyi özelliğinin, çevresindeki insanların da söylediği gibi, suskun ve korkak olması olduğunu belirterek bu anlamda onu en iyi anlatan objelerin kamuflaj ve kaset olduğunu söylemiştir. Gerçekte çevresindeki insanları kırmaktan çok korktuğu için suskun olarak algılandığını da sözlerine eklemiştir.

Resim 7. Sena'nın Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

Mehmet : Mehmet'in kendiyle bağdaştırdığı, benliğini ifade ettiğini düşündüğü kavram "korumacılık" tır. Korumacılık kavramını yine hayatının bir parçası haline gelen bisiklet ile birleştirmiştir. Bu konuyla ilgili düşüncelerini manifestosunda şu sözlerle açıklamıştır:

"Kendi benliğimle bağdaştırdığım kavram korumacılık. Her zaman kendimi ve sevdiğilerimi korumak istedim. Ne kadar korumak istesem de bir o kadar başarısız oldum. Örneğin ateş; insanın doğa da kaybolduğun da temel ihtiyaçlarındandır. Ateş insanı korur ısıtır. Fakat çok yaklaşırsanız size zarar verebilir. Belki ben de çevremdekileri korumak isterken zarar veriyorum. Kendimle bağdaştırdığım bir diğer nesne de bisiklet. Etrafımdakilere beni ne anlatır diye sorduğumda bisiklet dediklerini duydum. Bisikleti sağlığıma korumak için kullanıyorum ve bu da benim kavramımla dolaylı yoldan bağlantılı."

Resim 8. Mehmet'in Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

Gizem: Öğrencilerden Gizem, kendisini ifade eden en belirgin özelliğinin "kırılganlık" olduğunu söylemiştir. Konuyla ilgili olarak yarı yapılandırılmış görüşme formunda *"Kendimi en iyi ifade eden özelliğim kırılgan olmam. Bu özelliğim doğrultusunda kırık bardaktan yararlandım. Pamuktan yararlandım o da hassas ve yumuşak yüzlü olduğumu ifade etmektedir. Kırılmamak için hayata karşı daha dikkatli baktığımı ifade etmek için de gözlükten yararlandım."* ifadelerini kullanmıştır. Metafor yerine düz anlamlı bir anlatım tarzını seçen Gizem, kırık bardak görüntüsünün üzerine bilgisayar destekli program ile kendi fotoğrafını bardağın üzerine yansıtarak çalışmasını tamamlamıştır.

Resim 9. Gizem'in Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

Nihal: Öğrencilerden Nihal, kendisini en iyi tanımlayan kavramın “karmaşıklık” olduğunu söylemiştir. Nihal benlik algısına yönelik çalışmasının manifestosunda “*Kendimi tanımlamam gerekirse tek kelimeyle karmaşıklık denir. Kişiliğimle özdeşleştirdiğim objem ise bozuk, karıncalı gösteren bir televizyon. Bulantılı hatıralarım, netleşmeyen kareler halinde beynimin bir köşesinde hapis halindedir. Karıncalı görüntüsünün altından gelen cızırtılı bozuk sesler iç sesimi yansıtıyor.*” sözlerini kullanmıştır.

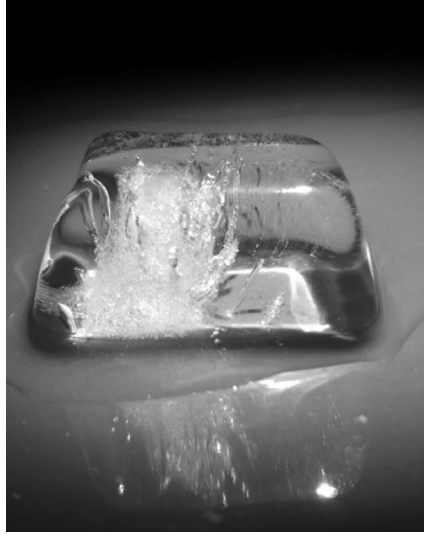
Resim 10. Nihal'in Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

Elif: Elif benliğine yönelik algısını ifade eden en iyi kavramın “değişkenlik” olduğunu söyleyerek, bu kavramla benliği arasında kurduğu ilişkiyi manifestosunda şu sözlerle açıklar:

“Kendimi tanımlarken en belirgin özelliğimin ‘değişkenlik’ olduğunu gördüm. Kendime belirlediğim sınırların çevresel faktörlere ve bulunduğum ortama göre değişiklik gösterdiğini farkettim. Bu özelliğimi en iyi yansıtabilecek obje olarak buzu seçtim. Ortam sıcaklığına göre buz erime gösterir ve normal koşullarda (25°C) olması gereken haline yani sıvı fazına dönüşmeye başlar. Ben de bulunduğum ortamda duruma göre hal değiştirebiliyorum, bu özelliğim buza benziyor. Kendimce ortam sıcaklığını bulduğum zaman buzlarım eriyor. Dürüstlükten ve şeffaflıktan yanayımdır. Buzun görünüş olarak şeffaflığı da bu yönümü yansıtıyor. Buzun katı fazda oluşu şekil olarak maddenin diğer fazlarından farklıdır; belirli bir şekle ve sınırlara sahiptir. Buzun bu özelliği de kendimce belirlediğim sınırlarımı ifade ediyor.”

Resim 11. Elif'in Benlik Algısına İlişkin Çalışması.

3.2. Öğrencilerin Benlik Algısı Uygulama Sürecine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin benlik algılarına yönelik gerçekleştirdikleri çalışmalarını ortaya koyma süreci değerlendirildiğinde, genelinin konuya yönelik ön araştırma yaptıkları görülmüştür. Sürece bakıldığında öğrenciler çalışmalarını tamamlayana kadar şu aşamaları gerçekleştirmişlerdir:

1. Benlik algısına yönelik makale okuma,
2. İmge, simge, metafor, yan anlam, düz anlam kavramlarını araştırma,
3. Kendileriyle ilgili temayı, kavramı belirleme,
4. Belirledikleri tema ile bağlantılı obje seçimini yapma,
5. Temayla bağlantılı objelerin düzenlenmesi ve fotoğraf çekimi,
6. Dijital ortamda renk, biçim gibi düzenlemelerin yapılması,
7. Çalışmanın tamamlanması.

Öğrenciler öncelikle araştırmacının verdiği okumaları yapmış sonrasında kendisini iyi anlatan kavramı bulmak için sorgulamalar yapmıştır. Daha sonrasında belirledikleri kavramı en iyi anlatacak, kavramla ilişkili obje seçimini gerçekleştirmişlerdir. Bu aşamada öğrenciler düz anlam yerine yan anlamlardan yararlanmaları konusunda yönlendirilmişlerdir. Öğrencilerin en çok zorlandıkları aşama bu olmuştur. Konuyla ilgili olarak Ayşe, ilk aşamada aklına düz anlamlı ifadelerin geldiğini belirtmiştir. Büşra ise obje ile tema arasında bağlantı kurma aşamasında sıkıntı yaşadığını, bunun sebebinin de yan anlam bağlantısı kurmak olduğundan söz etmiştir. Öğrencilerden Cansu ise, yan anlam kurmada zorlandığını ve bunun kendi kişilik yapısından kaynaklandığını, her şeyi düz anlamlı düşündüğünü söylemiştir. Tema ve obje seçiminden sonra öğrenciler kompozisyonlarına uygun olarak fotoğraf, video çekimlerini, montajlarını tamamlamışlardır. Bazı öğrenciler bu süreçten keyif aldıklarını belirtirken, bazıları ise süreç içinde tema konusunda sıkıntı duyduklarını ve bu konunun uzun zaman aldığını belirtmişlerdir.

4. SONUÇ

Araştırmada üç haftalık ders saatini kapsayan süreçte öğrenciler kendi benliklerine yönelik algılarını, çözümlenmelerini sorgulayıp bunun sonucunda sanatsal bir ürün ortaya koydukları bir süreç gerçekleştirmişlerdir. Sunulan çalışmaların içeriğine bakıldığında kavramsal yapıda olduğu görülür. Günümüz sanatında sanatçının, bireyin, sanat öğrencisinin düşünsel bir ürün ortaya koyarken öncelikle kendisini iyi tanıması, sonrasında ise kendisiyle çevresi arasında ilişki kurması önem taşımaktadır. Bu anlamda benlik algısına yönelik gerçekleştirilen uygulamada öğrencilerin kendilerini sorgulamaları sağlanmıştır. Bu süreçte öğrencilerin bu tarz sanatsal bir çalışma yaparken metaforlardan yararlanmaları, kavramı olduğunun dışında ikincil, üçüncül anlamlarıyla kullanmaları gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin çoğu yan anlam kurmada zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun öğrencilerin yeteri kadar okuma ve araştırma yapmamaları, kişilik ve düşünme yapısı ile bağlantılı olduğu söylenebilir. Öğrencilerin kavramsal projelerle iç içe olmaları zaman içinde çalışmalarının niteliğini de etkileyecektir.

KAYNAKÇA

- BAYAT, B. (2003). Bireylerin Benlik Algısı Sistemi ve Bu Sistemin Davranışları Üzerindeki Rolü, Gazi Üniversitesi. D.D.B.F. Kamu-Ds; c:7
- DENZİN, N. K., & LİNCOLN, Y.S. (2005). The sage handbook of qualitative research (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- ERİŞTİ, S. D. (2012). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Görsel Anlatımlarında Geleceğin Dünyasına ve Teknolojisine İlişkin Algıları. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*. 2 (2), 102-117.
- KESER, N., ve NARİN, H. (2017). Sanat Temelli Bir Soruşturma Yöntemi: A/R/Tografik. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 193-203.
- WIEBE, S. & SMİTH, C. (2016). A/r/tography and Teacher Education in the 21st Century. *McGill Journal of Education*, 51(3), 1163–1178. doi:10.7202/1039633ar
- YILMAZ, S. (2011). *Güzel Sanatlar Eğitiminde Gelişen ve Değişen Kavramlar ve Tanımlar*. Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi 1. Sanat Eğitim Tasarımı Sempozyumu: Dün Bugün Gelecek, Ankara